

Pažintis su Šiaurės Amerikos indėnų kultūra – per fotografiją

Kovo 31 d. Kupiškyje sulaukta ypatingų viešnių – Jungtinių Amerikos Valstijų (JAV) ambasados Lietuvoje kultūros atašė Caitlin Nettleton ir kultūros programų specialistės Jūratės Kirvaitienės. JAV ambasados atstovės atvyko pristatyti unikalaus meninio projekto – amerikiečių fotografo ir etnologo Edwardo Sheriffo Curtiso fotografijų apie Šiaurės Amerikos indėnus parodos „Šešėlių gaudytojas“.

Jurga BANIONIENĖ

TIK MAŽA DALELĖ

Paroda atidaryta rekonstruojamame Kupiškio viešosios bibliotekos pastate. Čia pristatoma daugiau nei dešimt fotografo ir etnologo E. S. Curtiso darbų. Tai tik maža dalis jo kūrybinio palikimo, kurį sudaro apie 40 tūkstančių fotografijų.

Jose įamžintas 30 metų trukusios fotomenininko pastangos, siekiant išsaugoti, nufotografuoti Šiaurės Amerikos indėnų kultūros

Parodoje – tik mažytė dalis fotografijų iš didžiulio E. S. Curtiso palikimo.
Autorės nuotrauka

likučius – papročius, tradicijas, apeigas, drabužius, dar nesunaikintus baltųjų ekspansijos.

Kupiškėnams tai unikali proga susipažinti su garsaus JAV fotografo projektu, vykdytu Šiaurės Amerikoje XX amžiaus pradžioje. Šis viso gyvenimo projektas kainavo 37 milijonus dolerių. Remiamas tokių žmonių, kaip bankininkas Joh-

nas Pierpontas Morganas ir buvęs JAV prezidentas Theodore'as Rooseveltas, aukodamas savo sveikatą ir šeimai skirtą laiką, E. S. Curtisas daugybę dienų praleido tarp įvairių Amerikos indėnų genčių, kol galų gale išleido unikalų ir neprilygtamą darbą „The North American Indian“ (Šiaurės Amerikos indėnai).

Nukelta į 4 p.

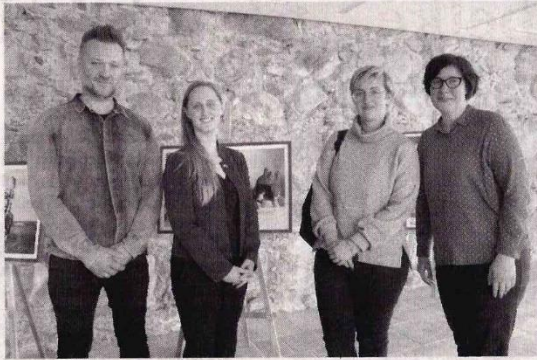
Pažintis su Šiaurės Amerikos indėnų kultūra – per fotografiją

Atkelta iš 1 p.

Reginio dalyviams pirmas pasveikino rajono meras Dainius Bardauskas. Jis džiaugėsi, kad į mažą Kupiškį atkeliavo išskirtinė paroda iš JAV. Meras priminė, kad ji surengta ne bet kur, o buvusioje žydų sinagogoje, kuri ir toliau tarnauja žmonėms, tik kitokia forma. Pasak D. Bardausko, buvo tam tikrų prieštarų vertinamų Lietuvos ir JAV istorinių momentų.

„Ši paroda, vieta, kur esame, ir šiuolaikinių įvykių Ukrainoje fonas yra tarsi tam tikros istorinės sąsajos, kurios tampriai pinasi, išsauga ir tam tikrą simboliką. Buvo visko – tam tikrų dalykų JAV su indėnų bendruomene, Lietuvoje pirmasis karo metas ir vėliau tokių dalykų, kaip kai kurių tautiečių elgesys žydų bendruomenės atžvilgiu, ir tai, kas dabar vyksta Ukrainoje – kariavimas prieš civilius, beginklus žmones, jų beprasmiškas žūtys, visa tai yra kažkuo susiję. Todėl manau, kad ši paroda labai simbolinė, reikalinga ir tinkama šioje vietoje“, – kalbėjo D. Bardauskas.

Jis apgailestavo, kad parodos atidarymo renginyje dėl ligos negalėjo dalyvauti planavęs atvykti JAV ambasadorius Lietuvoje Robert S. Gilchrist. Tikimasi, kad kita proga Kupiškyje jis būtinai dar apsilankys.

Parodos atidarymo renginyje dalyvavo JAV ambasados Lietuvoje kultūros atašė Caitlin Nettleton (antra iš kairės), kultūros programų specialistė Jūratė Kirvaitienė (dešinėje) ir parodos kuratoriai – Lietuvos fotomenininkų sąjungos Klaipėdos skyriaus pirmininkas Darius Vaičekauskas ir Eglė Deltuvaite.

Jų tautų gyventojais buvo skaudi, sprendimo reikalaujanti problema, mes dar dirbame, kad įveiktume rasines diskriminacijos problemas ir gyventume siekdami Amerikos idealų – lygybės, teisingumo ir žmogiškojo orumo visiems žmonėms. Šios temos svarstymai skausmingi, bet tik nuoširdžiai ir objektyviai žvelgdami į praeitį, galime siekti supratimo ir pažangos“, – tvirtino C. Nettleton.

Parodos kuratorius Darius Vaičekauskas sakė, kad paroda „Šešėlių gaudytojas“ jau ketvirtus metus keliauja po Lietuvą.

„Paroda pradėjome 2018 metais, Plungėje, kur man teko kuruoti fotobienalę, kurios tema buvo Jungtinės Amerikos Valstijos. Šalia lietuvių fotografų, gyvenusių, dirbusių arba keliausių po Ameriką, parodų, kurias rengėme, bienalės flagmanu tapo būtent E. S. Curtiso paroda. Pamatę labai didelį susidomėjimą ja, nusprendėme, kad negalima leisti, kad ji taip ir pasibaigtų“, – kalbėjo D. Vaičekauskas.

1900 m. E. S. Curtisas pradėjo savo ekspedicijas po JAV teritorijas. Fotografas, savamokslis etnologas jam žino nykstančią kultūrą. Dabar ir mes galime pažvelgti į ją, ši kultūra tebėra gyva.

„Mūsų dažnai klausia, kokia situacija šiandien Amerikoje, ar dar yra prigimtinės tautos, jų gentys. Tikrai taip, yra net keli šimtai skirtingų genčių, kurios turi savo skirtumus. Mano karta skaitė knygas, žiūrėjo filmus apie indėnus, turėjome savo siekiamybę būti tokiais drašiais kariais, kovojančiais

už tiesą. Gilindamasis į E. S. Curtiso kūrybą supranti, kad tos suformuotos žinios buvo ganėtinai klišinės, nes iš tiesų ši kultūra įvairialypė. Žiūrėdamas didžiulį jo fotografijos palikimą pamatai tokius kostiumus, ritualus, kad net sunku patikėti, jog tai tie indėnai, apie kuriuos skaitydavome vaikystėje“, – kalbėjo parodos kuratorius.

SIMBOLINIS SUGRŽĪMAS

Kupiškio viešosios bibliotekos direktorius Algirdas Venckus džiaugėsi, kad pagaliau atėjo ilgai laukta akimirka ir galima nors kiek praverti duris į istorinį miesto pastatą. Lygiai prieš penkerius metus šią dieną vyko renginys „Naktis bibliotekoje“, po kurio su ja buvo atsiveikinta ir prasidėjo rekonstrukcija. Direktorių teigė, kad ši paroda kaip likimo ženklas, kad vėl čia sugrįžtama su nauja, gražia idėja. Tokiu būdu supažindinti su Amerikos senąja, istorine kultūra, tradicija – puiki Amerikos ambasados mintis.

„Tai paroda apie įvairovę, tai įrodymas, kokia ji svarbi, kaip ją reikia puoselėti ir saugoti, neleisti suvežti pseudomokslinėms ar kitoms teorijoms, kurios užvaldo protus. Puikiai žinome, kas buvo holokaustas, kas dabar yra Ukrainoje, kai kažkokią įsivaizduojamą misiją vykdytys žmonės daro nusikaltimus žmoniškumui, tiesai, istorijai. Apie visa tai ir ši paroda, ir mūsų buvimas čia“, – pabrėžė A. Venckus.

Viešnioms iš JAV ambasados įteiktos dovanos – simbolinės se-

JAV ambasados atstovai į Kupiškį atvežė po Lietuvą keliaujančią amerikiečių fotografijos pionieriaus, etnologo E. S. Curtiso parodą „Šešėlių gaudytojas“.

nos plytos iš šio pastato, tokia pat dovana įteikta ir litvakų palikuoniui, Kupiškyje dirbančiam savanoriui iš Amerikos Jason Nagourney. Dovanomis už priėmimą ir bendradarbiavimą atsidėjo ir C. Nettleton.

Parodos atidarymo renginyje koncertavo Kupiškio meno mokyklos akordeonistės ir fleitininkės.

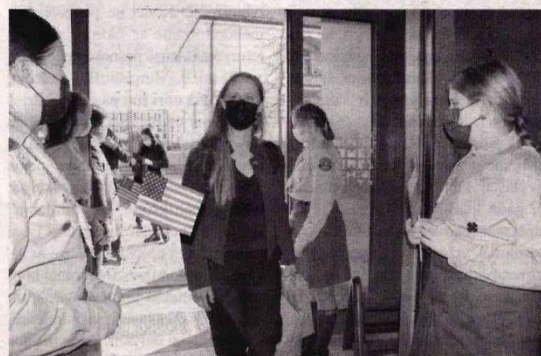
KULTŪRINĖS ĮVAIROVĖS SVARBA

Pakalbinta JAV ambasados kultūros atašė C. Nettleton pabrėžė, kad ši paroda labai svarbi šiandien dėl dviejų priežasčių. Ji pasakoja apie įvairovę, apie vieną iš kertinių demokratinių visuomenės principų. Mes ne tik džiaugiamės, bet ir skatiname, saugome ją, o kartu – visų žmonių, gyvenančių mūsų visuomenėje, žmogiškąjį orumą ir teises. „Mus su Lietuva vienija šis fundamentalus principas, Lietuva yra mūsų sąjungininkė ir partne-

rė, mus sieja tos pačios vertybės, o tai, kad ši paroda apie prigimtinę tautas JAV, pristatoma Kupiškio istoriniame pastate, yra itin reikšminga. Šiandien, galvodami apie Ukrainoje vykdomus žiaurumus ir nepateisinamą Rusijos karą, turime suvokti, ką mums reiškia mokracija ir kaip ją reikia ginti“, – kalbėjo C. Nettleton.

JAV ambasados kultūros atašė teiravomės, kaip ji vertina savo šalies diplomatinis žingsnius karo Ukrainoje akivaizdoje. Ji teigė, jog JAV labai glaudžiai dirba su savo sąjungininkais ir partneriais, tokiais kaip Lietuva ir kitomis Europos Sąjungos partnerėmis, darant įvairius diplomatinis ir ekonominius žingsnius, suteikiant karinę ir humanitarinę pagalbą Ukrainai. „JAV palaiko diplomatinį kelią, siekiant išspręsti šį konfliktą, o suteikdama karinę ir humanitarinę pagalbą Ukrainai, daro, ką gali, kad palaikytų jos laisvę, suverenumą ir teritorinį vientisumą ir kartu paliktų atviras diplomatijos ir diskusijos duris“, – teigė JAV ambasados atstovė.

Apie dvejus metus Lietuvoje dirbanti C. Nettleton džiaugėsi, kad per šį laikotarpį pažino Lietuvą kaip įvairialypės kultūros šalį, turinčią turtingą meno ir muzikos pasaulį. Ją taip pat pakerėjo mūsų šalies gamta. „Mane žavi Lietuvoje juntamas glaudus ryšys tarp žmogaus ir gamtos. Juk grybavimas, uogavimas ir poilsis sodyboje – labai artimi kiekvieno lietuvių dalykai. Aš pati esu iš Vašingtono, tad neturiu tokio artimo ryšio su gamta, bet manau, kad kai grįšiu į Ameriką, atrasiu naują santykį su ja“, – sakė C. Nettleton.

Kupiškyje viešėjo Jungtinių Amerikos Valstijų (JAV) ambasados Lietuvoje kultūros atašė Caitlin Nettleton.

Svečiams – simboliškos atminimo dovanos. Jurgos Banionienės nuotraukos